

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th June - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

IXTISOSLIK FANLARINI O‘QITISH JARAYONIDA TALABALARNING O‘QUV - IJODIY FAOLLIGINI TRIZ-TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH MODELI

Toshtemirova Gulnora Ayubjonovna

Islom Karimov nomidagi TDTU Olmaliq filiali
mashinasozlik texnologiyasi kafedrası assistenti

ANNOTATSIYA

Bu maqola doirasida texnika oliy ta’lim muassasalari qishloq xo‘jaligi yo‘nalishi talabalari o‘rganadigan fanlar (Mashina va mexanimlar nazariyasi, mashina detallari) asosida talabalarning o‘quv - ijodiy faolligini rivojlantirishda TRIZ-texnologiyalarini joriy etish masalalariga to‘xtalib o‘tmoqchimiz.

KALIT SO‘ZLAR: texnologiya, ta’lim texnologiyasi, ta’lim, qobiliyat, ijodiy qobiliyat, kompyuter, TRIZ texnologiyasi.

YECHIMLAR VA TAVSIYALAR: Ta’lim texnologiyasi tushunchasini tushunish va qo‘llashda katta tafovutlar mavjud. Texnologiya – bu usul (vosita) lar majmuasini har qanday ishda mahorat va san’at bilan qo‘llanilashdir. [1].

Pedagogik texnologiya – bu ta’lim jarayonini mazmunli amalga oshirish texnikasi [2, 12-bet].

Pedagogik texnologiya – bu rejalashtirilgan ta’lim natijalariga erishish jarayonining tavsifi [3, 16-bet].

O‘qitish texnologiyasi – bu didaktik tizimning tarkibiy protsessual qismidir [118].

Pedagogik texnologiya - bu talabalar va o‘qituvchilar uchun qulay shart-sharoitlarni so‘zsiz ta’minlagan holda o‘quv jarayonini loyihalash, tashkil etish va o‘tkazish uchun har tomonlama o‘ylangan qo‘shma pedagogik faoliyat modelidir [4].

Pedagogik texnologiya pedagogik maqsadlarga erishish uchun foydalaniladigan barcha shaxsiy, instrumental va uslubiy vositalarning tizimli majmui va ishlash tartibini anglatadi [5].

“Ta’lim texnologiyasi” tushunchasini uchta aspektida bilan ifodalash mumkin.

1) ilmiy: pedagogik texnologiyalar – pedagogika fanining o‘qitish maqsadlari, mazmuni va usullarini o‘rganuvchi va rivojlantiruvchi hamda pedagogik jarayonlarni loyihalashtiruvchi qismidir;

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th June - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

2) protsessual-tavsifiy: jarayonning tavsifi (algoritmi), rejalashtirilgan ta'lim natijalariga erishish maqsadlari, mazmuni, usullari va vositalari to'plami;

3) protsessual-samarali: texnologik (pedagogik) jarayonni amalga oshirish, barcha shaxsiy, instrumental va uslubiy pedagogik vositalarning ishlashi.

Demak, pedagogik texnologiya o'qitishning eng oqilona usullarini o'rganuvchi fan sifatida ham, o'qitishda qo'llaniladigan usullar, tamoyillar va qoidalar tizimi sifatida ham, real o'quv jarayoni sifatida ham faoliyat ko'rsatadi [6].

Pedagogik texnologiya tushunchasining zamonaviy talqinining muhim xususiyatlarini ajratib ko'rsatishimiz mumkin:

- texnologiya muayyan pedagogik reja asosida rivojlanadi, muallifning ma'lum uslubiy va falsafiy pozitsiyasiga asoslanadi. Shu tarzda rivojlantiruvchi pedagogikani bilim, ko'nikmalar berish, ko'nikma va texnologiyalarini uzatish jarayoni texnologiyalariga ajratib ko'rsatish mumkin;

- pedagogik harakatlar, operatsiyalar, aloqalarning texnologik zanjiri aniq kutilgan natija ko'rinishiga ega bo'lgan maqsadlarga muvofiq qurilgan;

- texnologiyaning faoliyati insoniy va texnik imkoniyatlarni optimal amalga oshirish, dialog va muloqotdan foydalanish, individuallashtirish va differentsiyalash tamoyillarini hisobga olgan holda kelishuv asosida o'qituvchi va talabalarning o'zaro bog'liq faoliyatini o'z ichiga oladi;

- pedagogik texnologiyaning organik qismi - bu ish natijalarini o'lchash mezonlari, ko'rsatkichlari va vositalarini o'z ichiga olgan diagnostika protseduralari [7, 11-12 betlar].

- Shaxsning ijodiy faoliyatini rivojlantiruvchi ko'plab texnologiyalar mavjud. Shaxsning ijodiy faoliyatini rivojlantiruvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalardan biri TRIZ texnologiyasidir. Intellektual faoliyatning ijodiy jarayonlarini ongli ravishda boshqarish G.S. Altshuller, M.M. Zinovkina, ularning ilmiy maktablari izdoshlari va vakillarining ishlarida dalolat beradi. Bu erda ijodkorlik metodologiyasi ijodiy (ixtirochilik) muammolarni hal qilish nazariyasi (TRIZ) bo'lib, u pozitsiyaga asoslanadi: barcha tizimlar o'rganilishi va qo'llanilishi mumkin bo'lgan ma'lum qonunlarga muvofiq rivojlanadi. Nazariya nafaqat texnologiya sohasida, balki boshqa sohalarda, jumladan, pedagogikada ham o'zining amaliy ahamiyatini isbotlagan [8,9].

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th June - 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

XULOSA:

Ta'kidlash joizki, muammoli o'qitishning zaruriy sharti talabalarda haqiqatni va uning natijasini izlash jarayoniga bo'lgan ijobiy munosabatni vujudga keltirish hisoblanadi. Talabalarning muammoli o'qitishdagi ijodiy va qidiruv bilish faoliyati muammoli vaziyat paydo qilinganda talabalar mashg'ulotda muammoni ifodalab berishdan iborat bo'ladi, ya'ni bilishdagi qiyinchiliklarning paydo bo'lishi mohiyatini, ya'ni ushbu damda unga nima ma'lum bo'lsa, so'z bilan ifodalab beradi, so'ngra muammoning echilish usullarini qidiradi va bunda turli tahminlarni olg'a suradi, talabalar haqiqiy deb topgan taxminlardan birini faraz sifatida asos qilib oladi va uni isbotlaydi, izlanish muammo yoki vazifa bajarilgandan so'ng tugallanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Педагогическая энциклопедия. - М.: Политиздат, 1983. - 123 с.
2. Беспалько, В.П. Слагаемые педагогической технологии [Текст] / В.П. Беспалько. -М.: Педагогика, 1989. - 192 с.
3. Волков, И.П. Учим творчеству [Текст] / И.П. Волков. - М.: Педагогика, 1982. - 88 с.
4. Чошанов, М.А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения [Текст] / М.А. Чошанов. - М.: Народное образование, 1996. - 312 с.
5. Монахов, В.М. Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса. - Волгоград, 1995. - 210 с.
6. Кларин, М.В. Педагогическая технология. [Текст] / М.В. Кларин. -М.: Знание, 1989. - 80 с.
7. Шамова, Т.И. Управление образовательными системами: Учебное пособие для студентов высш. учебн. завед. [Текст] / Под ред. Т.И. Шамоной / Т.И. Шамова, П.И. Третьяков, Н.П. Капустин. - М.: Гуманист, издат. Центр ВЛАДОС, 2002. - 320 с.
8. Зиновкина, М.М. Теоретические основы формирования творческого технического мышления и инженерных умений студентов: Учебное пособие. [Текст] / М.М. Зиновкина. - М., 1987. - 83 с.
9. Rahmonqulov Rayimqul Rahmonqulovich, Toshtemirov Kamol Qahramonovich, Toshtemirova Gulnora Ayubjonovna DARS O'TISHDA MUAMMOLI VAZIYATLARNI HOSIL QILISHNI BA'ZI USULLARI. Scientific Bulletin of NamSU-Научный вестник НамГУ-NamDU ilmiy axborotnomasi-2023-yil_6-son.

